„ЗАСТАВА“ излази редовно: **средом, петком и недељом** на целом табаку, **уторником** на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од четка, нарочито за шкре народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За **ОГЛАСЕ** плаћа се од сваке врсте 6 нов оваких ситних слова, а за жиг се плаћа 30 новч. сваки пут.
За „**Приповслано**“ плаћа се 20 н. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „**ЗАСТАВЕ.**“

Уредништво и администрација „Заставе„ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 7. У НОВОМ САДУ У УТОРАК 14. ЈАНУАРА 1897. **ГОДИНА XXXII.**

СВЕТИ САВА.

И најмање сеоце у ком Србин живи обукло је данас свечану одору, да прослави дан првог српског пијонира за народну просвету. Сва Србадија заједнички одаје признање ономе раднику, који је први проникао у прави виноград Господњи, и моћним својим угледом а радом пуним одлучности створио нов извор благодати за хришћанску душу Србинову, основао вечно огњиште за бујни пламен одушевљења Србинова И на том огњишту загрева се несломљена душа српска од онда па до данас, а загреваће се и одселе па до века.

Али шта да рекну, Србине брате, на то, она тужна браћа што још цвиле у тешки окови?

Како да поздрави овај светао данак она Србадија, која још не сме да се зове својим лепим именом?

Како да велича овог јединственог просветног радника, кад су у њојзи извори његови усахнули, огњишта његова растурена, а пламен утрнуо?

Ој Србине, јуначко колено, докле ћеш гледати ојађену браћу своју, остављену саму себи?

Докле ћеш мирно слушати вапај оне Србадије на старом огњишту своме?

Зар још није дошла ора да *слободан* Србин пружи руку потиштеном брату своме у бисеру некадање круне српске, у средишту некадањег славног царства српског?

Терет је ово голем, преголем за свако српско срце!

Српска је рана ово неизвидана!

Док Срби пуни одушевљења славе на све стране најзначајнији свој годишњи празник дотле им браћа трају још увек тешке дане, и то баш она браћа на огњишту рада св. Саве.

Док сва Србадија „кличе са љубављу светитељу Сави“, док поје да је „тамо слава где је светитељ Сава“, дотле браћа у некадашњем рају српском у Ст. Србији и Македонији, не могу главе да дигну испод тешке руке небратске, дотле муче муке и од по неке подмукле браће хришћанске. И сила им не да да прославе и да величају свог првог учитеља, не да им, да се на жару његове науке, његова одушевљена за просветом, загреју оном ватром која ће им дати моћи, да обнове стару славу и старо јунаштво.

О, слободна Србијо, сестро хришћанске Свете Горе, а браничу и уздање заточене браће своје, зар још ниси свој мио сестрински поглед управила тамо у оне крајеве, где су некад Савини двори били, где је некад Сава ударио темељ данашњем знању и умењу српском?

„Там' начало сербској слави!“

Спасавај, док није касно!

НОВЕ ПРИЛИКЕ У АУСТРИЈИ.

Беч, 11. јануара.

После мукотриног свог деловања, јуче, у петак, распуштен је једним царским патентом рајхсрат, а другим патентом наређени су нови избори. У овом другом патенту се уједно сазива ново царевинско веће за 15. (27.) март.

Новим изборима ће да се приступи на основу новог изборног закона, по коме бирачко право уживају и они, који или не плаћају никакву порезу, или плаћају у име пореза мање од пет форината.

У новом цар. већу ће да буде седамдесет и пет посланика више, које ће да бирају напред споменути бирачи, на основу општег права гласања, као пета курија.

На основу овог новог изборног закона, умалиће се број варошких посланика, те ће према томе и број немачких посланика да опадне, док ће број осталих народности, *Чеха, Словенаца и Пољака*, да порасти и тиме рајхсрату да даде са свим друкчији лик и облик, него што га је овај до сад имао. Сви Словени ће како се држи после избора да створе засебну странку, те ће тако уједињени, заједнички да уђу у рајхсрат и пораде на остварењу својих идејала, а то ће по својој прилици тим пре моћи да постигну, пошто су се Немци поцепали на разне странке.

Према томе и од тога, какав ће лик и облик да добије овај аустријски рајхсрат, зависи и политички живот и битисање аустријске државе у погледу појединих њених покрајина. Овде мислимо у првом реду ческу земљу.

Чеси, који ни у погледу културном, ни у погледу материјалног благостања, ни мало не заостају иза Немаца, вековима су се тако рећи љуто борили за самосталност своје земље и за успостављење својих старих државних права, али ова ни крај те љуте борбе не могаше да поврате до сад.

Стари вођ Хохенварт, кад је био године 1871. министар-председник, покушао је да познатим својим основним, *темељним законима*, заведе на место дуализма, федерализам, али су му ту сметали угарски министри Андраши и Лоњаји и Хохенварт је пао, а ческе жеље и захтеви се изјаловише. Ческа не доби натраг свог устава, нити се цар Фрања Јосиф крунисао круном Већеслављевом за краља ческог. Но тиме није уједно престала и акција Чеха, а и Хохенварт је продужио своју политику.

Гроф Тафе, који је после Хохенварта дошао на владу, и дуго владао покушао је да измири Чехе са Немцима, али Чеси не хтедоше да чују за измиру, јер се од њих тражило да попусте више, него што они могу то да учине. Шта више, Чеси се дигоше при изборима и против свог вође Ригера, па и против свију оних, који хтедоше да се мире с Немцима. После тога на неколико година, младоческа странка напустила је проглашени пасивитет и ступила је поново у акцију, па и данас ради на томе, да Чеси уједињени и у што већем броју уђу у нови рајхсрат. Израде ли то Чеси, а израдиће без сумње, и пође ли садашњој Баденијевој влади, да Чехе с Немцима, којих број у Ческој износи једну трећину, измири и међу њима споразум учврсти — онда ће се и жеље Чеха на јамачно остварити. А да ће Чеси у садашњем времену оснажени сами собом и другим словенским племенима, ући у рајхсрат о том сумње нема. Према томе пак, сама Баденијева влада ће да удеси своје посредовање за измирење Чеха и Немаца, те ће по свој прилици гледати, да се споразум међу овима створи са што мање одрицања и попуштања са ческе стране.

Према свима дакле изгледима, пуно се надати, да ће на највишем месту уважена бити представка, што ју је израдио од ческог сабора у Прагу изабрани одбор, и која ће се представка 14. (29.) јануара сабору ческом да поднесе ради претреса и одашиљања на одређено јој место, а у којој се тражи, да се Чесима и земљи њиховој поврате сва њихова стара права државна и изражава жеља и нада, да ће се цар Фрања Јосиф приликом прославе дана педесетогодишњег свога владања, која ће се извршити 2. децембра 1898. — *крунисати круном св. Већеслава у Прагу.*

Према досад реченоме ваља дакле тумачити речи ческог магната грофа *Палфија*, што их је изговорио на опроштајном банкету Хохенвартовог глуба у хотелу Империјалу, кад је рајхсрат распуштен, а које гласе: „Ако се кадгод оствари оно, за чим чески народ тако жуди, да на име краљ Ческе метне на своју главу круну светог Већеслава, онда ће много милијуна људи захвално се сећати не само имена краљевског, већ и имена грофа Хохенварта“.

Што је дакле далеко било, дошло је близу. Мудра и истрајна борба братског нам народа на путу је да пожње плодове дуготрајних својих трудова. После дуге ал до сад несрећне политичке борбе ческога народа, ево му се једном и срећа јавља и на томе пољу Тој срећи радујемо се и ми са жељом, да се она што пре и оствари, тим више, што оваки развитак народних прилика у Аустрији мора бити од великог утицаја и на наше народносне прилике, у другој половини монархије у Угарској.

—л—

ГОДИНА 1896. У СВЕТСКОЈ ИСТОРИЈИ.

Макс Норау.

(Свршетак.)

За сврху владе је лакше руско правило; а за просвећеност и стварање највиших људи је згодно само западно правило. Владе свуда имају наколност руском правилу, јер је згодно, а Лајбницов закон о најмањој употреби снаге влада и у политичних организама; маса је увек послушна, кад јој се доста строго заповеда, а онај мали број слободњака, који се покорава само своме закону, не може ништа учинити поред организоване снаге владе и пасивности народа. С тога ја мислим, да ће руска надмоћност западу натурити руски идеал. Говорило се, да ће француско-руско пријатељство олакшати улаз француских мисли у Русију. То је сасвим невероватно. Кад брзи путник хоће да путује заједно са спорим, то он иде његовим кораком, прилагодивши му се, а не обратно. Изједначење између руске и француске противности у температури ће се догодити, али не загревањем Русије, него хлађењем француске. Русија не тежи за западном еманципацијом. Нихилистички се покрет изјаловио, јер светина, чак до средњих сталежа, није схватила индивидуализам нихилиста. Словенска мекоћа помешана са монголско татарским фатализмом, задовољава се осећајима и не зна за лепу муку радозналости, која неуздрживо тежи преко губилишта и ломача ка са знању. Словени су дали велике песнике и вештаке па и велике специјалисте на свим пољима научног испитивања али још ни једног човека, који би се уздигао до синтезе и у својој струци нађене чињенице спојио до какве опће истине. Па ни Мендељев није из своје теорије периодичности напредованог образовања хемијских елемената извео никакве филозофске закључке за светски закон, ма да није теорија ужасно смела и мистиком прожета. И нема погледа очекивати, да ће западњачка тежња за чланањем распадањем, апстракцијом и обопћавањем позајмити и словенској души наклоност за посматрање и сањалачко ослушкивање рођених душевних покрета. Европа иде на супрот времену, које ће поред политичког утецаја Русије познати победу и руског начина мишљења. Униформа, овај символ стапања свих особености и подложења појединца опћини, она ће свуда потиснути грађанско одело, које власти баш не љубе. Милитаризам, не толко предшкола за спољашње ратове колико као представник унутрашње дисциплине поданства, овладаће целим државним животом. Чежња идућег нараштаја за оделотворење највиших својих духовних сила одвратиће се од самосталног, далеког и дугог мишљења и обратиће се с једне стране уској техничкој умешности, а с друте естетским намирницама. Непоправни слободњаци. који не могу да трпе никакав духовни оков, неће добро проћи у наступајућој Европи мистицизма, квиетизма и дисцинлине. А и сама Европа ће при том неко време зло проћи. Њој прети опасност, да ће изгубити првенство међу деловима света и да ће са главне струје човечанског развића бити потиснута у споредну бару устојалу. Беше некад Азија колевка просвете, и духовни живот, функција акадско-семитска, изрече последњу своју реч у Асирији и Вавилонији. Затим се култура пресели у Европу, и опустошише јој пређашња седишта. Ко уме посматрати, тај опажа, да се култура спрема, да Еропу остави, као што је пре две и по хиљаде година оставила Азију, да иде даље на запад, у Америку.

Кубански устанак је ради врло важних појава, које су с њим у вези, с историско-филозофског гледишта најважнији догађај прошле године. Он је Шпанији дао прилике, да покаже храброст, коју је познавалац разрованој овој земљи увек признавао. па и кад је привидно лежала непомична. Па ипак се Куба не може одржати. Она ће се оцепити или ће је Шпанија под неким условима напустити сад или каквом скором приликом. Јер Куба има за собом наклоност целе Америке, а према овој данас није Европа доста јака.

Што су уједињене државе на страни Кубе, то није са наклоности према устаницима. У овим државама њих знају и сувише добро. Знају они, да су Негри и Мулати, а за ове бојадисане људе се, као што је познато, северна Америка баш не одушевљава. Па шта задобија духове за Кубанце? Да ли њихова смрт? Они пишу зацело на своје заставе звучне речи слобода и независност, но у истину се боре они против рада и образовања. Да ли њихова храброст? Они избегавају што више могу отворене сукобе и радо остављају, да се за њих бори жута грозница и непроходне горе. Ако им пак пође за руком, да збаце шпанску владу, то ће се Куба за један људски век понегрити и пасти на степен Доминга и Хајити. А у северној Америци не жели то нико. А што североамерикански народ ипак помаже кубанске устанике, то је једино из нерасположења према Европе, а то нерасположење и даје кубанском устанку онолики значај у светској историји.

Непријатељски осећаји Америке према Европи се објашњавају из психологије њеног становништва. Американци су исељеници или потомци исељеника, који су обрнули леђа старом делу света. Рђаво су пролазили у Европи, иначе би онде остали и поштено се ранили; биле су то снажне и смеле природе, иначе не би подузимали вратоломан скок у непознату земљу. Оваки људи јако осећају и никад неопраштају старој постојбини зао удес, који их је оданде истерао. Па и ако онде добро пролазе, то не бивају попустљивији. Баш њихово успевање постаје нов прекор старом завичају, који им је то одрекао, и њихов гнев према људима и приликама, у којима су патили, повећава се целом захвалношћу према новој отаџбини и поносом са свога значаја, који су познали под повољнијим одношајима, а који се у старој земљи није могао показати.

Мали само део поштује Европу и ради, сабира у старом делу света научно и вештачко образовање и оно угодно страхопоштовање, које образовани Европејац тражи на Акропољу или међу развалинама старога Колосеума Но велика већина има само једну мисао или један нагон: да постане од Европе потпуно независан и да је понизи. Ова мисао је развијена као политична наука, доктрина Монрејева. А обележење је лажно. Није то доктрина, то је осећај. Америка више не да, да се Европа меша у њене ствари. Она хоће да живи засебним политичним животом, она хоће да буде и духовно и привредно свет за себе, прави нови свет, по њеном уверењу, који може бити и бољи и виши но стари. И Америка ће своју сврху постићи. Она ће Европу сасвим потиснути са друге полукугле. Она не ће више требати европских учитеља. Она не ће од Европе ништа више куповати, па ни без заштите царине, јер ће сама себе намиривати. И док се Европа почиње у милитаризму кочити, развија се Америка у својој свестраној слободи све слободније и смелије.

Европа досад није требала бити завидљива;

она се није требала бојати, да ће је Америка надкрилити; јер је могла по својој вољи учествовати у прекоморском напредовању. Је ли који Европејац осећао душевно потиштен, то би се преселио у американску слободу. Је ли услед американске утакмице пропао који занат, то радници који су остали без хлеба, прелазе преко океана, да и они уживају победу са својим победитељима. Благостање Америке беше непосредно и посредно, део благостања Европе Но то ће скоро престати. Америка мисли, да се затвори с наше стране. Усељавање је већ скопчано са тешким формалностима, многима је у опће забрањено да стану на земљиште Америке; услови припуштања су све строжији, избор ће бити све критичнији, и ја не сумњам да ће једном Монре доктрину изнети, да се поносни и развијени народ американски квари примањем ниже расе европске.

Незгодно ће бити за западну Европу, кад не буде могла ништа у Америци продавати свој сувишак народа, његове частољубиве, подузетне и бурне елементе отпуштати преко океана. Унутрашња напетост у западној Европи може постати тако жестока, да изазове западно европски савезни рат против Америке, коме ће каква примена Монре доктрине служити као изговор. У таком рату испрва може Европа успети; но најзад ће победа ипак остати Американцима, јер, у најбољем случају, кад би европска војска освојила Уједињене државе, освајачи би за неколко година постали Американци, те би опет употребили Монре доктрину против Европе.

Стање света нас по потреби води назорима, да се над Европу навлачи сутон, док се Америци јавља зора. С ове стране Антлантике је прекрилио сен рускога орла земље и народе. а с оне стране се диже нов Акропољ човечанства чак до плавог неба. Открића, изналасци, сваковрсни напреци ће излазити из Америке, а Европа ће имати муке, не да заједно иде, него да је и из далека прати. Америка ће наћи нове погледе на свет и кушати нове друштвене системе, а Европа ће стварати генералштабне официре, дворске маршале и церемонијере, уводиће савршеније наредбе за испите, нове ордене, титуле и степене у племству. Ово развиће би се избегло само, кад би међусобни одношаји европских народа постали другачији; но то би могло бити само услед преврата, који би појам државе, њене сврхе и њених срестава за рад ставио на другу а не данашњу теоретску подлогу. Но такав се преврат данас у Европи не може ни замислити, и тако ће историјска коб зацело ићи својим путем, Можда ће већ деца млађих наших савременика доживети, да ће за узвишеног и несломљивог Европејца бити највеће одликовање у том што ће после строгих испита бити припуштен американском индивидуализму.

У прошлој години је на нашу утеху била стара Европа почаствована, што је учинила научно отриће, које је доста обогатило људско познање природе. Професор Рентген је нашао неку врсту зрака, који иду кроз непровидна тела и осветљавају неке материје као платинцијенкалиум, уранијеву со, а сребрне соли растварају, услед овог деловања може човеково око те ствари посредно да примети и фотографира Нађене чињенице су по себи интересантне; професор Рентген има за своје откриће да захвали својим изврсним способностима за испитивање, наиме дару живе пажљивости стрпљивог посматрања и оштроумног тумачења, и заслужио је славу, која му је указана. Ови зраци су одма практично употребљени, прво у медицини, што није случај код свих научних открића Но нису довољна ова три разлога, да објасне огроман углед, који је у оба света изазвало научно делање професора Рентгена, а који нису изазвала друга исто тако знатна, или још знатнија открића. Беспримерна популарност открића професора Рентгена има други неки узрок.

Увек су људи јако тежили, да пређу границу, коју им је природни састав организма повукао Ова чежња је главни извор религиозног осећаја, она је дала скоро све бајке снази народне уобразиље. Човек хоће невидљиво да види, нечујно да чује, да позна будућност; он би да лети да се без штете бави на дну мора и у дубини вулкана; он би да ради све, што теоретски познаје као могуће, но што му ограниченост телесних средстава ускраћује практички да ради. Рентгенови зраци остварују један од ових снова; они допуштају, да се прогледају неке материје, које су досад биле непровидљиве. Они изазивају у нас бајно неко расположење; а ово расположење дају људима најјача и најслађа узбуђења, за која су способни. Отуда не сравњива срећа и код оних, који су иначе сасвим непознати са физикалним наукама.

Кад се пак ово психолошко дејство на људе који стењу под оковима своје ограничености, не узме у обзир, то откриће задржава вредност прстења, који наставља ланац чињеница и хипотеза, које чине наше погледе на свет. Овај поглед на свет учи, да је све, што се у васиони дешава, кретање, да наш организам има чулне справе, које од неких брзина овога кретања примају утиске, од других не, једне дакле опажају, а друге не, и да ми брзине и облике опћег кретања, за које немамо нарочитог смисла, тек онда сазнајемо, када делују тако, да их једно или више наших чула осећају, другим речима, кад се претворе у приметни надражај наших чула. Најспорије покрете, наиме механичне, дакле притисак и дотицај, примећујемо ми мишићним и чулом пипања. (Наравно да су ови привидно најспорији покрети и најгрубљи само израз привлачне и тежишне снаге, дакле гравитације, овог најтајанственијег, а зацело и најбржег покрета у васиони). Кретање материје, које се у секунди понавља између 16.500 и 16.896 пута, чини на наше чулне нерве утисак, и ми га примећујемо као звуке. А финија кретања, која се више не догађају у материји, него у етеру, и чију брзину не можемо израчунати, њих осећамо као топлоту; а она, која се у секунди понављају 395 до 765 билијона пута, њих броје наши видни нерви и примећујемо их као светлост и боју. Покрети који су за секунду чешћи но 765 билијона пута појављују се при појави електрицитета и магнетизма, па ипак их ми непримећујемо непосредно. Ми их сазнајемо тек онда, кад делују на наша чула, кад се јављају механиски и хемиски, у дејству топлоте и светлости.

Лествица брзине кретања од механиске промене места до звука, од звука до топлоте, од топлоте до светлости, од светлости до електромагнетизма и без сумње чак до непознатог и несхватљивог, она је непрекидна и са једнаким размацима; но ми примећујемо само поједине одсеке, док нам највећи део лествице остаје непознат. Између механског покрета и звука, између звука и топлоте, између топлоте и светлости, између светлости и електрицитета постоје за нас огромне, ужасне празнине, јер немамо чула, на које би утецале брзине између оних неколиких количина покрета, које примећујемо.

Свагда је права добит зато ако нађемо за један од непознатих покрета претварање, који је нашем једном или више њих сиромашном чулу приступачно. Професор Рентген је открио метод којим се може покрет, који се не може непосредно опазити, и које он зове X — зрацима, претворити у оптички, тако да се може непосредно приметити. Он је тиме довео један и ако ситан део оне грдне пустоши, што се шири с оне стране љубичастог светла, у домашај чулно-приметљивога и људски посед у непознатој васиони проширио за један педаљ.

Овде настаје чаробно-привлачно питање теорије о развитку. Наша чула су се развила у борби за опстанак и јесу посљедице прилагођивања на планетске услове, међу којима организам мора живети. На земљи има материја, на које утичу покрети од нас неприметљиви; на пример гвожђе и остали метали од магнетизма, бромско сребро од ултравијолетних зракова, платин цинкали од Рентгенових зракова. Ове су материје биле животном бићу исто тако приступачне као и оне, које су од њих употребљене за састав. Може се дакле свакако мислити, да су они са њиховом помоћу створили органе, које би магнетизам, ултравиолетно светло, Рентгенове зраке исто тако осећали, као што наши нерви на кожи топлину, наше уво звук, наше око између оранжног и вијолетног примећују. Зашто нису постали такви органи? Зар живом бићу није било потребно осећати магнетизам, инфрацрвене и ултравијолетне зраке видети? Каква потреба је одређивала избор покретних облика, за које смо ми развили особита чула, која су занемарила, све остале, за које немамо подобности за опажање?

Тражити одговор на то питање је одлична задаћа науке. Ако се нађе, онда ће се можда показати као утеха за неумољиву судбину, која нас гони вечито у затвор нашег грозно узаног домашаја

Превео **В.**

Политичке новости.

Угарска. Земаљски сабор је у прошли петак продужио расправљање о прорачуну. Тога дана беше на дневном реду прорачун министра председника. Дебату је почео Имре *Мидарас*, а за њим је говорио Ђула *Вароши*, који је жестоко напао на Банфија изричући му неповерење. После тога су при овој ставци још говорили Ђула *Лукач и Полоњи*. Говорећи даље о диспозицијоном фонду, напао је на Банфију у име своје странке Кошутовац *Етвеш*, питајући од куда му новци, којима је покуповао већину својих посланика. После њега је још жешће напао Банфију Стеван *Раковски* због неких приватних писама, на које се Банфи позивао, а до којих је дошао илегалним путем. За тим је још и Фрања *Блашковић* очитао Банфији буквицу због тих писама, а после тога је читава два сахата морио посланике својим дугим говором А. *Пулски*, који је бранио Банфију. — У седници од прошле суботе устао је Н. *Хорански* и жестоко је осудио Банфија, што овај *недозвољеним начином* долази до приватних писама и наводи их као аргументе те тиме чини законом кажњиво дело, чега ради би га требало тужити. На почетку седнице је говорио члан пучке странке *Лепшеви* о насиљу, бездушности, безочности итд. владине странке и владиних органа, чега ради му је најзад председник одузео реч, и то у онај мах, кад је рекао да владина странка гине само за *„шабом“ и концесијом*. После Банфијевог правдања у ствари споменутих писама, устао је *Околичањи*, те с правног гледишта претресао поступак Банфијев у ствари писама и изјавио, да би други због тога добио *три месеца затвора*. — *Бар да га затворе онда кад се о квоти буде расправљало* — виче Полоњи изазвавши тиме општи смеј. После тога је наступио одмор од 5 минута. После одмора су читане петиције. Код молбенице о општем праву гласања, говорио је *Полоњи*, а за њим су још у корист опћег права гласања говорили гроф Ј. *Зичи* и *Раковски*. Најзад је седница одложена до данашњег дана, понедеоника.

*

Русија. Нови министар *Муравјев* отишао је у Копенхаген, да добије опроштај од данскога краља. Јуче, у недељу. био је Муравјев са целим персоналом руског посланства код краља на ручку. После четрнаест дана вратиће се Муравјев натраг у Петроград и онда ће да се учине неке промене у вишем персоналу његовог министарства.

*

Србија. Нови уставни нацрт зготовиће се у министарству до почетка фебруара, па ће онда поднети нарочитом одбору, који ће га под председништвом краљевим узети у претрес.

— Краљ је примио у свечаној аудијенцији бугарског дипломатског агента *Георгијева*, који је предао своје оверовљење.

— Бивши министар трговине Раша *Милошевић* именован је за секцијона шефа у министарству финасије.

— Управитељ државних жељезница, М. *Богићевић* поднео је своју молбу за отпуст.

СВЕТОСАВСКЕ ЗАБАВЕ.

Поред светосавских беседа које смо у досадашњим бројевима донели, стигле су нам позивнице и на следеће забаве: Доња Тузла, Чуруг, Мартонош. Вуковар, Рума, Велика Кикинда, Голубинци, Градачац.

ДОПИСИ.

Илок 11. (23.) јан. 1897. *(Општински избори у Илоку).* „Обзор“ и илочки фратри, плету се свуда као пиле у кучине, па тако ево и у општинске изборе у Илоку.

У 15. броју реченога језуитског листа изашла је једна вест под насловом „Обсадно стање у Илоку“ у којој се напада на моју личност, на моје присташе, и на новоизабрани општински одбор, који није господи обзорашима и стеклишима по ћуди, а зашто? то ће они сами најбоље знати. А сада да пређем на саму ствар.

У нашој општини влада од неколико година права анархија. Увукла се језуитска клика у заступство, те већ годинама пашује на рачун сиротиње, мислећи, да је то њихов приватни имetак. Сада пак, кад је народ отворио очи, кад се нашим поштеним Шокцима досадила стеклишка политика, и себична управа ових језуита, изабраше 28. децембра свих дванаест заступника из народа, а међу овима мене, и још једног Србина, да тиме докажу да не праве разлику по вери, него „брат је мио које вере био“. Но то баш не годи старом одбору и њиховом гвардијану, те дај улажи утоке за утоком не би ли се само овај избор уништио. Господа стеклиши су сада у општини у мањини; њих шест а нас дванаест, то је велика разлика, сада неће моћи по вољи пашовати, а њима је до власти јако стало, јер мора бити, да ту има врло много прљавих ствари, пак се зато и боје мене.

Колико је мени познато стари је одбор направио неколико хиљада фор. дуга на свој рачун, а без одобрења области.

Говори се да нека господа секу у општинској шуми коље за виноград крадомице, као што је један од њихових чинио, и дао странпутице у свој виноград однети.

Даље се говори да већ неколико година нису општински рачуни на преглед и одобрење поднешени, а „прорачун“ за 1897. који треба, да је јавно изложен, држи натарош у својој фиоки, но зна и зашто. Ја сам ипак дошао до тога прорачуна, те кад сам га прегледао упрепастио сам се, јер нити је исти закључен нити потписан, нити је избачен проценат општинског намета, нити су све ставке испуњене свотама. Ту се не зна колика је готовина била концем прошле године; не види се колики је општински дуг; не види се колико се плаћа за камате и т. д. и т. д. Једном речи читав дар мар.

И ово се зове „прорачун“?! Па кад тако изгледа овај назови прорачун, који се сваке године мора на углед за осам дана изложити, како тек мора да изгледају други рачуни који се не излажу на углед??? Срамота заиста. Па поред свега тога још се смеју ти људи бебукати и друге свакојаким називати.

Кажите ми „господо“, да ли нисте могли добити за онај плац, где је сада Шамшаловићев парни млин, колико је мени познато фор. *500* — а Ви сте Марку дали за фор. *50* — и то без јавне дражбе.

Бенешићу Стипи дали сте бесплатно место за градњу растаурације на Дунаву, и још концесију, да за 20 година тамо нико други више не сме зидати биртију, а сиромаха Гавру Димића, који је тамо 19 година провео, кад му је вода кућу однела, отерали сте, ма да вам је нудио за друго место, да плати, и ма да је један подузетник хтео да му зида једну много лепшу рестаурацију него ова.

Питам ја Вас смеју ли се општинска добра без јавне дражбе продавати, и поклањати??? Молим одговор на ово!

Ви у Вашем фамозном допису у „Обзору“, из којега вири отац гвардијан, велите, да међу новим одборницима има и такових „који су били обтужени ради властите користи“. Изволите нам и то јавити, да ли су исти и осуђени били??? А зар јадници не знате да међу Вама има један који је покрао телеграфске жице са царског друма, те и са жандарима посла имао! Али да, то Вас не женира, јер „Similis simile gaudet“. Оче гвардијане, ти буди тако добар, те им протумачи ове речи.

Да сам ја „упео све снаге и силе“ да будем изабран, то је пука лаж, јер ја нисам ни прстом макао, него ме је народ из сопствене побуде изабрао, не бојећи се ваших претња са вашим, „шпаркасама“, (које би боље цветале да их не употребљујете у кортешке сврхе).

Даље говорите о памфлетима; и ви још смете о томе говорити а не сећате ли се оних ваших првених цедуљица у којима сте мене исмејавали, и не сећате ли се шта сте дали ноћу на моју кућу написати? То сте заборавили, а боље вас што се неко нашао те опет другу ноћ написао по кућама „доле с' Гвардијаном“! „Живио нови одбор“ и т. д.

Пак онда још и денунцирате, и упозорујете кр. жупанијску област „да у интересу Илока отвори очи“ т. ј. да нас не потврди.

Молим вас реците нам још и то, који су то све, што су се „хладили у бутурници“? Ово је од вас господо највећи нитковлук, овако могу само скроз и скроз покварене душе писати.

Народ јесте узрујан, али не ради надписа на кућама, него ради тога што се наш управитељ котара г. Мирковић с вама алирао те ствар толико одуговлачио, да је тек пре три четир дана у Вуковар послан изборни спис, са вашим анонимним утоцима.

Они ваши, „одличнији“ већници ако неће с' нама да седе, нека даду оставке, јер и онако су тамо већ девет година, па би и време било, да већ једаред уступе места другима, заслужнијим људима. Који су то ти ваши „одличнији“ већници? Да ли и онога рачунате у „одличне“ који је уједно и „чувар спаинског ловишта“? и да ли у тој његовој „официји“ лежи та одличност“!?

Тек онда како се то слаже са карактером тога „господина“ „одличног“ већника и велепоседника, да уједно буде и чувар спаинског ловишта?!!

Оволико за сада, а не будете ли мирни, биће вам онда и сувише.

Овом приликом молио бих г. Мирковића управитеља котара, да се мало више обазире на правду и закон, и да не потпомаже незаконите жеље оца гвардијана и његових скутоноша.

Илок 11. (23.) јануара 1897.

Коста Арсеић.

Књижевност и уметност.

— **„Дело.“** Изишла је свеска за месец децембар са овим садржајем: Стари игуман, песма Алексе Шантића. Он и ја, приповетка од Sandora. Шта си ти песма од М. П. Симпатија међу животињама, пише Љуб. М. Давидовић проф. Из вечерњих песама Ш. (Мара Конопњицка) од М. П. Неимари, роман из новије српске историје

написао К П. бив. учитељ (наставак). Прва љубав, (у споменицу) од Симе Ј. Аврамовића. Неколико речи о организацији судске власти у Србији, од М. А. П. (свршетак). Из М. Љермонтова (Палестинска граничица од Даре. Приповетке Јаше Томића. (Последњи људи и последњи грех, Жене које бију мужеве и Доцкан се оженио). Из М. Љермонтова * * * козачка песма уз колевку) од Ларе. Један поглед на наше народно образовање са гледишта наших прилика и потреба пише Јов. П. Јовановић нар. учитељ (свршетак). Први кораци, роман К. Н. Станковића (наставак). Васпитачеве забелешке, саопштава их и намењује родитељима Срегеи. Научна Хроника: Геолошке директиве од д-р Дим. Антуле. Мирослављево Јеванђеље, од П. П. Ђ. Критика и библиографија: Кнез Михаило у споменима не кадашњега свога секретара написао М. Ђ. Милићевић. Београд (Државна Штампарија) 1896. Издање Чупићеве Задужбине. Реф. од —б.— Д. Руварац, Грб Трибалије == Браничева — Шумадије (Оштампано из „Новог Времена“.). Земун, 1896. Реферат Љ Јовановића. Гроф Л. Н. Толстој, Најновији списи, превод с руског. Београд, (Штампарија код „Просвете“) 1895. Реферат Ј. Продановића Пољопривредно-шумарски одсек на Великој Школи. Приликом преустројства Велике Школе у Београду написао Милан Обрадовић-Личанин, испитани професор шумарства. Крушевац. Штампарија А. Малаћевића и Ђ. Будимовића 1896., реф. Паје Тодоровића-Баковчића. Краћи реферати: Nyz Ernest Étydes de Droit International et de Droit Politique Brixelles (A Castaigne) et Paris. (A. Foutemorgn) 1896. Реферат Д-р М. Р. В. Die Kaiserin des Balkans. Dramatische Dichtung in 3 Akten von Nikolaus I. Fürst von Montenegro. Deutsche Bearbeitnng von Heinrich Stümke. Mit dem Portrait des Fürsten Nikolaus und einen literarhistorischen Einleitung. Berlin, von E. Ebcring 1896. Реферат Ђ. С. Ђ Le Prince Ferdinand et l' Eglise bulgare у „La Revue politique et parlamentaire“ 1896. свеска 26. од 10 августа. Белешка: Друштва. Књижевност. Новинарство. Просвета Уметност. Лични гласови.

Вести из народа.

— Пишу нам из **Митровице**: Дана 27. дец. 1896 (8. јануара 1897.) прославила је наша „српска женска добротворна задруга“ прво своје свечарство, а у „дому српске православне црквено школске опћине Митровачке“. Наша женска задруга својим кратким животом дасадањим показала се свагда као од најврснијих и најугледнијих женских задруга, јер помажући сиротињи у изобиљу, увек има на уму да је српска, па да чува своју народност и лепу веру православну; а то је показала и горњом својом прославом у духу српском, у духу православном.

После свете службе божије горњега дана, а на празник св. апостола првомученика и архиђакона Стевана свога патрона обављено је у дворници „Српског дома“ у I. спрату освећење свечарске водице и резање свечарског колача уз многобројну публику. Након тога светога чина говорио је г. Пера Бојкић задружни тајник о значају женских задруга, а напосе наше женске задруге. Говор му је био прожман родољубљем, а и верским осећајем. Други део вечерња забава почета је са тропаром св. Стевану, кога је мешовити збор митровачке певачке дружине лепо и складно отпевао.

Ну главне тачке програма вечерње забаве пале су у руке, а можемо с правом рећи у врло веште руке, познатој вештакињи на гласовиру гђци *Даници пл. Георгијевић* и њезином брату *Славку пл. Георгијевићу*, такођер вештаку на виолини. Њих двоје свирали су „Romance“ од Маршнера са г. Јованом Јудлом честитим хороуправитељем, гђца Даница пл. Георгијевић свирала је осим тога Concert Pallonaise од Филегруса и Gavotte од Попера са г. Јованом Јудлом, која је гласовиром пратила његово чело соло свирку. Трећа тачка програма, коју су извађали гђца Даница пл. Георгијевић, г. Славко Георгијевић са г. Јованом Јудлом морала се на буран аплауз поновити; а не мање уживање нам је пружила и пета тачка програма, коју је такођер гђца Даница пл. Георгијевић изводила. Њезина красна појава и њезино вештачко свирање на гласовиру сву присутну публику је очарало, жалити је само, што врло ретко гђца пл. Георгијевић, а и њезин дични брат суделују на таким вечерњим забавима, а то је само њина скромност крива. Не могу овде на ино, а да не пожалим на допис у „Бранику“ о нашој вечерњој забави, у ком се штовани дописник ни мало не дотаче и не похвали вештину гђце Данице и г. Славка тим пре, што су они и били душа програма вечерње забаве.

Пишу нам из **Панчева**: „Овдашњи домобранци Срби и Румуни православне вере, терани су од стране свога заповедника други дан Божића и на нову годину на екзецир муштру; Колико је нами познато, војнички закон „Exercir Reglement“ а осим тога и министарске наредбе јасно наређују да се како римокат. исто тако и јеврејски, турски па и православни свеци имају у обзир узети, и да се војници дотичне вере у цркву шаљу да врше своје верске обреде, но овде се показало да дотични заповедник све само срп. православне свеце не решпектује, поступивши овако дивљачки и нечовечно са Србима војницима изазвало је опште чуђење и гнушање.

Многи очеви и рођаци тих војника Срба питају се у чуду, да ли се ми збиља у уставној и слободној држави налазимо или где међу Зулукаферима?!

Надамо се да ће овдашњи месни заповедник у будуће припазити, а српска и румунска патријаршија наредити, да се што слично у будуће не деси, јер би огорчење брзо достигло свој врхунац“.

Грк Јова.

— Пишу нам из **Каћа**: „Последње седнице наше црквене скупштине текле су врло бурно, јер се констатовало да се са црквеним иметком не рукује савесно и на основу тога је скупштина изрекла неповерење председнику општинском и попроху, а уједно донела закључак да се умоли епархијска управа, да изашље за преглед рачуна епарх. ревизора. То је било у првој скупштинској седници, која је одржана прве половине октобра; због неких важнијих ствари сазвана је у другој половини октобра опет скупштинска седница, на којој је између осталога упитан председник мисли ли он и после датог му неповерења још остати на челу општине. Председник кад већ није имао куда, поднесе оставку и тек после тога се дозна да онај закључак скупштински, о искању ревизора за преглед рачуна никад није ни послат епарх. управи на основу чега се неколико скупштинара лично потуже епископу као председнику епарх. управе, против управника опћинских и одбора. Тамо им је обећано да ће се ревизор кроз кратко време послати. Но кад кући дођосмо затече нас велико изненађење, јер наш председник како се негде накрко ракије залута онако пијан и оде у рит, где се стропошта у неку воду и тамо се смрзне. Но морамо споменути да нереду у нашој опћини нису толико криви поједини часници колико наш смирени појка, који хоће да је све и сва, те фактично он управља, а ови су његове креатуре. Те како су сад наступили мало незгодни изгледи, трчи појка сваки час у Нови Сад да каже да њега праведног хоће неколико букача да оцрне, ми при свем том држимо да ни ћуркови неће зачепркати, а ни мед замрљати рачуне којима је отац Василије кумовао.“

Вести из места и са стране.

Једна Српкиња из Петровог Села послала је нашем уредништву скупљених 4 фор. 64 нов. као прилог пострадалима од поплаве у Србији и Црној Гори. Приложили су по 1 фор.: Миладин Вишковић, Дина Суботички, Тодор Милинков. По 50 нов.: Јанко Калуђерски, Обрад Стајић, Момчило Тапавица. По 20 нов.: Мита Велицки. Новац је послат на одређена места.

Нова певачка дружина. Јављају нам из Плочице у Банату да је тамо основана певачка дружина, којој је ликовођа тамошњи учитељ Живко Николић. Николић је пре кратког времена дошао тамо за учитеља и толико је воље и труда показао, да је ову дружину основао и обучио је толико, да је на први дан Божића појала целу литургију. Ово је вредно сваке хвале и признања.

Читуља. Иван Поповић учитељ сентомашки, умро је у суботу ноћу овде у Новоме Саду. Покојник је био један од вреднијих млађих учитеља. Опојан је у овдашњој успенској цркви а затим сахрањен на успенском гробљу уз саучешће овдашњег учитељства са основних и више девојачке школе и многобројног грађанства. На опелу су појале ученице српске више девојачке школе, а до гроба гимназисте које у великом броју дођоше да му укажу последњу почаст. Нека је лака земља рано преминулом покојнику!

Руски синод према Толстоју. Један француски лист јавља да је синод у Петрограду искључио из цркве грофа Лава Толстоја. У седници су била присутна три митрополита, четир архиепископа и пет епископа којима је Победоносцев поднео извештај о списима Толстојевим који су у последње време угледали света. По једној верзији држи се да ће се синод задржати на томе, да се забране неке од Толстојевих брошира, а неки мисле да ће бити у који манастир интерниран и да ће му се нека грађанска права ускратити.

Завера у Прагу. Прашка полиција пронашла је ових дана једно тајно завереничко друштво. Неки кројачки помоћник био је ухапшен што је присвојио један туђ горњи капут. Кад је претресен, нађен је код њега пун револвер, много патрона и анархистичких списа. Кад је истрага продужена затворено је још шест особа, већином трговачких помоћника. При преметачини у њиховим становима нађени су бодежи, револвери и друго оружје. Досадања истрага пронашла је да постоји друштво „ческих револуционара“, и према томе држи да је број чланова тог друштва велики и да и женскиња има у њему.

Споменик Хорацију. Варош Веноса у Италији подиже споменик песнику Хорацију. Споменик ће бити откривен септембра месеца о. г. и том приликом ће бити приређене тамо свечаности које ће трајати више дана.

Оставина једне страсне лутри-ашице. У Бечу је умрла ових дана једна госпођа која је некад имала у поседу више кућа али је у последње време сасвим испропадала. Међу стварима нађен је један дневник у који је редовно бележила колико је издавала и колико је добијала на лутрији. Свега је нађено 3820 решконти које представљају вредност од 38.240 фор., колико је издала, а добила је свега до 5000 фор. Према томе изгубила је улудо 32.240 фор. Ово је добра наука за страсне лутријаше којих има и код нас.

50-годишњица. Идуће године прославиће Велика Школа у Београду своју 50 годишњицу. Велика Школа основана је год. 1838 прво као лицеј, а доцније се преустројила у Вел. Школу.

Скочио у бунар. Ових дана терали су оружници из Мокрина у Кикинду једног лопова што је крао коње. Оружници су били на коњима а он је пред њима водио коње које је покрао, кад је дошао близо једног бунара, остави коње и нагло отрчи до бунара и скочи у њега. Један од оружника одмах се спусти за њим по шиби у бунар, али се над овом прекине ланац и он се брзо ухвати за шибу од другог кабла те је чекао док лопов није искочио на воду, ухвати га за косу и држао га док други оружник није дозвао помоћ, те обојицу извуку напоље. Лекар који је затим стигао повратио је лопова у живот.

Серум против куге. Париском „Фигару“ јављају из Индије да се постизавају успеси са серумом против куге, којег је пре две године изнашао др. Јерсинг који је некад био у Пастеровом заводу, а пре две године постао управитељем једног завода сличног Пастеровом, у Nyah-Thranu у Анаму. Обустављању куге много смета у Индији то, што угледнији Индијанци из својих сталешких предрасуда неће да иду у болнице, јер држе да је то за њих понижење, и да су оне само за људску олош. Бечка академија наука послала је у Бомбај три своја члана да проучавају кугу, сва тројица су асистенти на бечком патолошко-анатомском заводу.

Сличност. „Тан“ француски лист прича једну чудновату причу: „Антон Делхес био је сиромашни писарчић у Паризу. Својим радом долазио је у везу са многим личностима, међу којима је био и један коњички официр у пензији по имену Бесон, који је сасвим на њега наличио. Ова околност довела је обојицу до пријатељства, да би спољашна наличност још већма у очи пала, писар штуцује браду као што је била и у официра. Посљедица је била да су пријатељи често један за другог држани, и нарочито што је писар умео да подражава и начин изговара официревог. Бесон умре 1893. и Делхес дође на „оригиналну“ мисао, да од тада он ступи као Бесон, да би пензију у 240 динара, коју је онај примио, могао даље он примати. После четвртине године упути се он нотару, од кога је Бесон увек узимао уверење, које је морао показати при примању пензије. Како је Делхос био нешто мањи од његовог пријатеља, поручио је за одлазак код нотара једне коњичке чизме са дебелим ђоновима. Но тај није ни часа оклевао да му да уверење. У канцеларији сви су га звали Бесон; један чиновник нотаров, који је старог коњичког официра врло добро познавао, поздрави лажљивог Бесона због његовог изврсног здравља „Да, да“ одговори налик на Бесона „моја је кожа издржљива, и држава се неће лако мене опростити“. Четири године Делхес шетао се по свету као Бесон, и историја би ова још дуже трајала, да се писарчић није ових дана сам одао једном полицијском шпијуну. Делхес је затворен у једној гостионици, кад је другим гостима причао своја ратна дела.

Пазите на своју храну. Неки сељак у крагуј. округу јесенас је заклао једну овцу, која му се на пречац разболела и исту са својим укућанима појео, не обраћајући пажњу: да ли је овца боловала од заразне — прилепчиве болести или не. У том одмах разболи му се жена и од пришта, који је у вилици беше ударио, умре; после 10 сах. разболи му се и једно дете, које је мајку сисало и оно умре. После неколико дана разболи му се и друго дете од 12 година и умре, па и треће дете од 10 година разболи се и умре. Све се ово извршило у размаку од неколико дана, а болест је дејствовала подједнако код свију т. ј. све је ударала у вилице. И други су укућани боловали од исте ове болести, но они су је издржали и излечени су,

Кратке вести. Два господина на Реци ишла су на двобој са песницама, и кад је изазвани изазивача добро избоксирао и нос му разбио, изјавили су сведоци, да је ствар изравнана. — Мохачком судцу пријавило се 45 породица из Даљока да прелазе из католичке вере у назарене. — У покрајини Делвино у Грчкој разорио је земљетрес више места. — У Анини штрајкују рударски радници те је између њих и оружника дошло до озбиљног сукоба у ком је 8 радника убијено и 12 рањено. — Паробродима који долазе из Индије забрањен је због куге улазак у Малтина пристаништа. — Ашања, Купиново и Обреж села у Срему проглашена су од земаљске владе за самосталне опћине. — У општини Жебралу (у шарошкој ж.) убио је нехотице шумар Подраски свога сина у лову. — У Најлерхенфелду живила је жена Ана Хелм која је изродила 32 деце, 26 мушких и 6 женских и сви су доживели лепу старост. Њезина мати имала је 38 деце. — Нова чивутска секта „Слободни Израиљ“ основала је своју опћину у Будимпешти и има 500 чланова. Министарству су послали молбу за потврду своје вероисповести. — У Кикинди се уводи електрично осветљење. — Близу Мостара убијен је један бесан вук. — У Земунском затвору обесио се неки Малек, који је због неких мањих крађа био затворен. — Руско бродовље у Средиземном мору умножено је са оклопњачом „Император Николај“. — У стоваришту мануфактурне радње Гринфелда у Бечу, појавила се ватра, која је починила штете на 50.000 фор.

☛ Због светог Саве излази наш данашњи број на целом табаку, а идући број изићи ће у петак.

Трговина.

Нови Сад, 13. јан. Пшеница прве каквоће 8 фор. — нов. Пшеница средња 7 фор. 70—90 нов. Пшеница лакша роба 7 фор. 50—60 новч. Наполица 7 ф. —— н. Јечам 3 ф. 80—4 ф. до ф. — н. Зоб 5 ф. 50—60 н. Кукуруз у зрну 3 ф. 10—— н. Маст 58 фор. Сланина сува 58 ф., дебела пољена 58 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки . 45—46 н.
„ средњи . . . 43—44 н.
„ лаки . . . . 40—— н.

Све од 1 килограма.

Теоци . 25—27 н. по клгр.
Јагњци ——— ф. по пару.
Овци . . 8—16 ф. по пару.

*

Стање воде под Новим Садом.

12. јануара било је . . . . 1·44 мет.
13. јануара било је . . . . 1.39 мет.

*

Будимпешта, 21. јануара по рим (Извештај комисионе радње Мор. Бауера и Сина).

Догон рогате марве био је на данашњем тргу свега 2774 комада, и то: 1283 ком. мађарски волова, 673 ком. мађарских крава; 574 к. српских волова; 113 ком. српских крава, 82 бикова; 37 ком. бивола; 12 комада теглећих волова. Накнадног догона није било.

Цене су биле следеће:

Дебели волови, добре каквоће, клани 28—31 фор. мет. цен., живе тежине — фор. по мет. цен. Волови са паше 25—26½ фор. мет. цен. Сеоски волови 20½—24½ ф. м. ц. Српски волови 20—27— ф. мет. ц. Српски волови ——— ф. мет. ц. Краве клане 19—27 фор., живе тежине — фор. по мет. ц. Бикови клани 21—28 фр., живе тежине — фор. по м. ц. Биволи 17—20 ф. по м.ц. живе теж. —.— ф.

Овци. Вашар од 19. јануара п. рим. Догон 2346 ком. оваца.

Шкопци су продавани по 18—20½ ф. пар. овце јагњенице 10—14— ф. пар.

Јавна захвала.

Познато ће бити нашем свету, да се ове школске године сасвим у тишини отворио Српски Учитељски Конвикт са 24 ученика и 18 ученица. То су већином учитељска деца, али има скоро и трећина неучитељске. Ово је први српски институт таке врсте у нашим крајевима. Таки ученички стан створити и удесити, да одговара свима модерним потребама и телесног и душевног васпитања, није лак посао, нарочито када су средства тако скучена као код Учитељског Конвикта. Једна је велика потреба свакога завода *књижница*, да би могли ученици и ученице у доконим часовима допунити школске предмете, проширити своје знање и забавити се. Али на жалост Конвикт нема за сада баш ни мало средстава на књиге, јер сву своју материјалну снагу мора да употреби на зидање зграде и одржање питомаца. У тој невољи иде двострука захвалност оне родољубе, који се сећају народне просвете и српског подмлатка.

Надзорништво Српског учитељског Конвикта осећа као најпријатнију дужност, да захвали на првом месту г. *Арси Пајевићу*, књижару, који је даровао Конвикту 81 књигу одабране садржине (међу њима Љ. Ненадовића, Срп. Илустроване Новине, три године Јавора, четири год. Невена), те је тако ударио темељ нашој књижници. Осим тога је поклонио неколико портрета српских књижевника. Дао би Бог, да се на њ угледе и други издавачи и књижевници!

Овом приликом захваљујемо и г. *Ђорђу Ивковићу*, штампару, који је поклонио неколико икона, српских историјских слика и ликова српских књижевника, и г. *Ивану Маршиновићу*, учитељу из Панчева, који је поклонио три године „Споменка“.

Надзорништво
Српског Учитељског Конвикта.

Огласи.

СТЕЧАЈ.

Српска задруга за штедњу и помагање у Окучанима тражи вештог **књиговођу** и уједно дописника.

Годишња плата 600 фор. и 120 фор. станарине.

Молбе треба послати најдуже до 14. фебруара 1897.

Исти ће бити дужан јамчевину у износу од 400 фор. у готовом или у вредносним папирима положити. 25 1—3

ПРЕБЛАУЕР КИСЕЛА ВОДА најчистији алкаличан киселјак у Алпима. Ванредно дела код застарелих катара у опште а особито код сувишне мокраћне киселине, застарелог катара у бешици, запаљења бубрега, а врло добро дела и против камена у бубрезној бешици. Састав њен и добар кус чини је уједно и најбољом дијететичном и освежавајућом водом.

Управа преблауерске киселе воде 521 30—30

Св. Леонхарт у Корушкој.

ПОЗИВ.

Г. г. чланови „Перлеске српске штедионице деоничарског друштва“ овим се учтиво позивају, да изволе доћи у

IV. РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

која ће се одржати

19. (31.) јануара о. г. у 3. сахата по подне у заводској дворници.

Дневни ред:

1. Избор привременог председника и 3 члана, који ће оверовити записник.
2. Извештај управе о минулој години.
3. Извештај надзорног одбора и давање опроснице управи и надзорном одбору
4. Предлог управе о подели постигнуте чисте добити.
5. Избор 2 члана управе и надзорног одбора.
6. Поједини предлози.

Извод из основних правила §. 17. гласи:

На главној скупштини може гласати онај деоничар, који је на своје име превео деоницу у деоничарској књизи на 30 дана пред главну скупштину, и који своје купоне којима рок исплате још није истекао, заједно с деоницама најдуже до 5 часова по подне последњега дана пред главну скупштину у друштвену благајницу депонује.

На уложене деонице издаје се признаница, која уједно важи као веровница при главној скупштини.

У Перлезу, 8. јануара 1897. год.

УПРАВА.

ИЗВЕШТАЈ.

„ПЕРЛЕСКЕ СРЕСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА“

ЗА ГОДИНУ 1896.

Рачун изравнања (биланција)

АКТИВА	фор.	н.	ПАСИВА	фор.	н.
Благајна	743	07	Деоничка главница	50000	
2317 ком. есконтованих меница	158417	18	Причувни фонд	10150	
Оснивајући трошкови по одбитку 50% отписа	238	31	Посебни причувни фонд	2000	
На рачун жиро код аустр.-уг. банке	618	06	Улози са капитализираном каматом	40764	50
Потраживање код других новч. завода	462	63	Преносна камата за год. 1897.	914	95
Некретнина	134	80	Веровници	11	26
Дужници (67) грунтовно обезбеђено	8400	32	396 ком. ресконтованих меница	56577	
			Доходак 1896. год.		
			5% кам. прич. фонду за 1895. 508.—		
			Доходак „ „ „ 1342·—		
			„ посебном прич. фонду 1500·—		
			На добротворне цељи 86·66		
			Награда 160.—		
			Добит за поделу 5000·—	8596	66
	169014	37		169014	37

Рачун добитка и губитка.

ДУГУЈЕ	фор.	н.	ПОТРАЖУЈЕ	фор.	н.
Камата на ресконтоване менице	5789	67	Камата на есконтоване менице	23857	35
50% отпис од оснивајућих трошкова	238	32	Преписнина	8	50
Камата на улоге	2046	48			
Порезна камата на улоге	204	65			
Плата званичника	2625	65			
Порез	1369	23			
Плата послужитеља	240	—			
Награда дневних повереника	582	—			
Станарина	180	—			
Трошкови	487	90			
Поштарина	520	20			
Преносна камата за 1897. годину	914	95			
Општински порез	70	14			
Доходак 1896. год.					
5% кам. прич. фонду за 1895. 508.—					
Доходак причувном фонду 1342·—					
Дох. посебном прич. фонду 1500·—					
На добротворне цељи 86 66					
Награда 160·—					
Добит за поделу 5000·—	8596	66			
	23865	85		23865	85

У Перлезу, 31. децембра 1896.

ЂУРА ИЛИЋ с. р., управитељ. ПЕТАР ПОПАДИЋ с р., књиговођа. СТОЈАН СТАКИЋ с. р. члан управе. КОЧА ПОПОВИЋ с. р., члан управе.

Предложену биланцију, као рачун губитка и добитка, с главним и споредним књигама сравнили смо, и у свима деловима за правоваљану нашли.

НАДЗОРНИ ОДБОР:

ФИЛИП ВИНТЕР с. р., председник одбора. МАРКО РАДОСАВЉЕВИЋ с. р, члан надзорног одбора. МИЛАН МИХАЈЛОВИЋ с. р., члан надзорног одбора

Извештај надзорног одбора.

Штована скупштино! У смислу трговачког закона као и заводских основних правила, прегледали смо тачно како главне и споредне књиге. тако и биланцију, и по том констатујемо, да се чист добит од 8596 фор. 66. новч. потпуно слаже.

Ми од своје стране препоручујемо предлог управе, да се од чистог добита 508 фор. 5% камате на причувни фонд од 1895. год. 5000 фор. као делимак исплаћује од 4. фебруара по н. к. 1897. год. 1342. фор. доходарина причувном фонду, 15000 фор. посебном причувном фонду 160 фор. награде, 86 фор. 66 нов. на добротворне цељи употреби.

На основу наше изјаве молимо штов. скупштину, дс би како управи тако и нами опросницу изволела дати.

Надзорни одбор:

Вилип Винтер с. р. Марко Радосављевић с. р Милан Михајловић с. р.

Само добра и солидна роба.

За добру каквоћу платна и рубља јамчи фирма.

ПАНТА ЈОВАНОВИЋ

у Новом Саду „код црвене руже“

ГЛАВНА ПИЈАЦА БРОЈ 27.

у кући г. Љубе Стефановића

ПРЕПОРУЧУЈЕ СВОЈЕ

НОВО БОГАТО СТОВАРИШТЕ

ПЛАТНА

1 комад дебелог памучног платна	5 ф. — н,
1 комад дебелог памучног платна	5 ф. 50 н.
1 комад дебелог памучног платна	6 ф. — н.
1 комад тањег памучног платна	6 ф. 50 н.
1 комад тањег памучног платна	7 ф. — н.
1 комад танког памучнег платна	од 7 до 9 фор.

комаће под гаранцијом 23 метера.

Шифона по метеру од 18 нов. до 60 нов., на комад знатно јефтиније. — Памучног дамаст и кепер градла од 28 нов. до 60 н. — Правог кончаног платна од 10 до 80 фор. комад. — Платна за креветске чаршаве од 80 нов. до 2 фор. 50 нов. метер

рубља и плетене робе за господу и госпође, столног рубља, пешкира, џепних марама, завеса вунених и чипканих и т. д.

За сезону месојеђа:

Велики избор свиле, вуненог штофа, глат и ажур батиста украса за хаљине, жета и чипке, газира, крепдешина

СВЕ ПО НАЈМОДЕРНИЈЕМ УКУСУ

а по ванредно умереној јефтиној цени.

С поштовањем

631 7—10 **Панта Јовановић.**

Ванредно јефтине, солидне цене.

За добру каквоћу платна и рубља јамчи фирма.

ИЗВЕШТАЈ

ПРВЕ ЗАДРУГЕ СРБА ШЈАКАША ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ ЗА ГОДИНУ 1896.

СТАЊЕ ЗАВОДА ОД ГОДИНЕ 1896.

ИМОВИНА	фор.	н.	ДУГОВИ	фор.	н.
Рачун благајнице	225	90	Рачун 10% пристојбе	34	83
„ намештаја	110	23	„ збрисаних честица III. кола	131	72
„ утензилија	61	71	„ биљеговине	65	45
„ залога	76	—	„ зајма	16639	75
„ деовица код Српске Банке у Загребу	340	—	„ збрисаних честица IV. кола	419	39
„ предујмова на честице IV. кола	2289	—	„ резервног фонда IV. кола	904	46
„ Сола меница	40258	68	„ делимка IV. кола	978	78
„ куће	813	86	„ редовних честица IV. кола	14301	—
„ прима меница	8322	02	„ улога	14815	18
„ земље	20	—	Чиста добит	4226	84
	52517	40		52517	40

У Жабљу 3. јануара 1897. године.

ВЕЛИМИР ПЛАЧКИЋ с р. благајник. ТОДОР МИЛОШЕВ с. р. председник. ТОДОР НЕДЕЉКОВИЋ с. р. књиговођа.

Горњи рачун имовине и дугова прегледали, са књигама и прилозима сравнили и у реду нашли.

У Жабљу 17. јануара 1897. године.

НАДЗОРНИЦИ:

АРКАДИЈЕ МАРКОВИЋ с. р. ПЕТАР ДАМЈАНОВИЋ с. р. БОГДАН БАСТА с. р.

РАЧУН ДОБИТКА И ГУБИТКА ОД ГОД. 1896.

ИЗЛАЗ	фор.	н.	УЛАЗ	фор.	н.
Рачун камате по исплати III. кола	1110	13	Рачун закаснине	582	16
„ намештај за отпис 10%	12	25	„ камате од сола меница	3995	13
„ утензилије за отпис 20%	15	43	„ затезних камата	35	85
„ трошкова	98	53	„ камата од прима меница	741	72
„ плате	819	56	„ писарине	983	38
„ станарине	100	—	„ штампе	928	97
„ пореза	381	19	„ ситних доходака	690	74
„ поштарине	133	52	„ преписнине	17	10
„ исплаћене и капит. камате по улогу	1029	71	„ уписнине	14	10
„ административни трошкова	166	93	„ камата од предујмова	1083	28
„ ресконтне камате	981	34			
Изравнање и то:					
10% на рачун резервног фонда IV. кола	422	68			
20% на рачун управи и надзорном одбору тантијема	845	37			
70% на рачун делимка IV. кола	2958	79			
	9075	43		9075	43

У Жабљу 3. јануара 1897. године.

ВЕЛИМИР ПЛАЧКИЋ с. р. благајник. ТОДОР МИЛОШЕВ с. р. председник. ТОДОР НЕДЕЉКОВИЋ с. р. књиговођа.

Горњи рачун губитка и добитка прегледали са књигама и приловима сравнили и у реду нашли.

У Жабљу 17. јануара 1897. године.

НАДЗОРНИЦИ:

АРКАДИЈЕ МАРКОВИЋ с р. ПЕТАР ДАМЈАНОВИЋ с. р. БОГДАН БАСТА с. р.

Главни уредник: др. Емил Гаврила. Одговорни уредник: Ђока Ђорђевић. Штампарија Ђорђа Ивковића.